

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 662/2013-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. decembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. E. E., občana Spojených štátov amerických, t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. M. F., B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 47 ods. 2, 3 a 4, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 80/2012 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tos 73/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. E. E. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. novembra 2013 doručená sťažnosť M. E. E. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 47 ods. 2, 3 a 4, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný

súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 80/2012 v spojení s konaním vedeným Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 4 Tos 73/2012.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je občanom Spojených štátov amerických a nerozumie slovenskému jazyku (§ 28 ods. 1 Trestného poriadku). Na území Slovenskej republiky bol obvinený z trestného činu podvodu a z trestného činu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov. Okresný súd viedol proti nemu konanie pod sp. zn. 5 T 80/2012. Sťažovateľ poukazuje v sťažnosti na jednotlivé zápisnice o úkonoch trestného konania od jeho začatia až po hlavné pojednávanie a rozhodnutia vrátane rozhodnutí o väzbe, ktoré neboli preložené do anglického jazyka, v súvislosti s čím namieta:

„Poukazujeme na to, že sťažovateľ sa počas súdneho konania domáhal prekladov dokumentov, rovnako napádal skutočnosť, že Bruno Sluka nie je zapísaný v zozname tlmočníkov a prekladateľov a preto nemôže vykonávať riadne tlmočenie. Túto skutočnosť, že B. S. nie je zapísaný v zozname prekladateľov sa dozvedel sťažovateľ až na niektorom z posledných pojednávaní. Počas konania na súde mal tlmočník niekedy problémy s pretlmočením toho, čo povedal sudca, rovnako sťažovateľ si nie je istý, že tlmočník preložil sudcovi všetko, čo povedal. Sťažovateľ dôveroval súdu, že zabezpečil osobu na tlmočenie, ktorá môže takúto činnosť vykonávať a je zapísaná v zozname tlmočníkov.“

Sťažovateľ uvádza, že mal právo, aby boli vyhotovené preklady písomností minimálne pri vznesení obvinenia, pri rozhodnutí o pozbavení osobnej slobody, pri obžalobe a pri rozsudkoch. Namieta tiež, že v konaní malo byť zabezpečené tlmočenie tlmočníkom, ktorý je zapísaný v zozname tlmočníkov a prekladateľov vedenom Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, čo žiadal v priebehu konania, jeho žiadosti však nebolo vyhovené. V dôsledku toho sťažovateľ *„nemohol efektívne využívať zákonné prostriedky na svoju obhajobu v trestnom konaní, nevedel sa vyjadriť ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu a nepoznal obsah dokumentov, na základe ktorých bol odo dňa 03. 11. 2011 pozbavený osobnej slobody. Advokát zastupujúci obžalovaného rozumie anglickému jazyku čiastočne na úrovni bežnej hovorovej reči.“*

Ústavný súd zistil, že trestné konanie vo veci sťažovateľa bolo právoplatne skončené, sťažovateľ bol uznaný za vinného a bol odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere 12 rokov. Krajský súd mu znížil výmeru trestu odňatia slobody na 10 rokov. Sťažovateľ uvádza, že vyčerpal všetky právne prostriedky, ktorými sa mohol domáhať nápravy pochybení, ktoré namieta, a preto navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jeho sťažnosti týmto nálezom:

„1. Základné práva sťažovateľa na:

- právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy SR,

- právo na rovnosť v konaní podľa § 47 ods. 3 Ústavy SR,

- právo na tlmočníka podľa čl. 47 ods. 4 ústavy SR,

- právo na vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ústavy SR a

- právo na poskytnutie čas a možnosti na prípravu obhajoby podľa čl. 50 ods. 3

ústavy SR

2. Ústavný súd zrušuje rozsudok Okresného súdu Bratislava II a rozsudok Krajského súdu Bratislava, ktorým bol sťažovateľ uznaný vinným a bol mu uložený trest odňatia slobody.

3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadošťačenie v sume 30.000 € (slovom tridsaťtisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažovateľovi priznáva finančné zadošťačenie v sume 20.000 € (slovom dvadsaťtisíc eur), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Bratislava II a Krajský súd v Bratislave sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 275,94 € za 2 úkony právnej pomoci (prevzatie a príprava zastupovania, vypracovanie a podanie ústavnej sťažnosti) v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov (jeden úkon právnej pomoci 130,16 € + 7,81 € režijný paušál) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011).

Sťažovateľ v petite sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že boli porušené jeho základné práva podľa čl. 47 ods. 2, 3 a 4, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy postupom okresného súdu a krajského súdu a v nadväznosti na tento výrok, aby zrušil rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu. Iné práva, ktoré sťažovateľ uviedol v sťažnosti (podľa čl. 5 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd), nie sú predmetom posúdenia sťažnosti na predbežnom prerokovaní, pretože tieto sťažovateľ neuviedol v petite svojej sťažnosti.

Ústavný súd v prvom rade poukazuje na to, že sťažnosť nespĺňa zákonom predpísané náležitosti. Petit nie je formulovaný v súlade s § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s požiadavkami vyplývajúcimi z § 56 zákona o ústavnom súde (sťažovateľ neoznačil namietané konania spisovou značkou a rozsudky dátumom vyhlásenia), na základe takto formulovaného petitu by ústavný súd nemohol o veci rozhodnúť. Tieto údaje okrem spisovej značky konania vedeného okresným súdom nemožno zistiť ani z odôvodnenia sťažnosti. Sťažovateľ nepripojil k sťažnosti ani kópie napadnutých súdnych rozhodnutí (§ 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti nedostatky v zákonom predpísaných náležitostiach sťažnosti, ak je sťažovateľ zastúpený advokátom (napr. IV. ÚS 409/04). Účelom povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom je vzhľadom na podmienky konania o sťažnosti upravené v zákone o ústavnom súde podanie kvalifikovaného návrhu. Advokát je v súlade s § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 267/08).

Ústavný súd však zistil, že je aj iný dôvod na odmietnutie sťažnosti, a to v časti proti postupu a rozsudku okresného súdu pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie a v časti proti postupu a rozsudku krajského súdu pre neprípustnosť.

1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 T 80/2012

Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uvádza, že jeho právomoc poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sa riadi princípom subsidiarity a je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy, ktoré sú povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto právomoc ústavného súdu nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľ mal na účely ochrany svojich práv proti postupu a rozsudku okresného súdu k dispozícii riadny opravný prostriedok, ktorý aj využil, a o tomto bol príslušný rozhodnúť v odvolacom konaní krajský súd. Právomoc všeobecného súdu v tomto prípade vylučuje, aby mohol ústavný súd rozhodovať o poskytnutí ústavnej ochrany vo vzťahu k rozsudku okresného súdu. Je preto daný dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa postupom a rozsudkom krajského súdu

Sťažovateľ namieta porušenie svojich práv tým, že v trestnom konaní bol pribratý tlmočník z jazyka anglického, ktorý nie je zapísaný v zozname tlmočníkov, neboli

vyhotovené preklady písomností (návrhov, zápisníc a rozhodnutí) nevyhnutné pre riadne uplatňovanie jeho práv a jeho obhajca ovládal anglický jazyk len na úrovni bežnej hovorovej reči, v dôsledku čoho sa nevedel vyjadriť ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kládli za vinu, a nemohol efektívne využívať zákonné prostriedky na svoju obhajobu v trestnom konaní.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ nevyčerpal pred podaním sťažnosti všetky účinné právne prostriedky na ochranu svojich práv a ešte má k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok, ktorý je oprávnený podať v trestnom konaní z tých dôvodov, ktoré uvádza v sťažnosti ústavnému súdu a ktoré možno podradiť pod dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého bolo zásadným spôsobom porušené právo na obhajobu. Podľa obsahu sťažnosti a zistenia ústavného súdu sťažovateľ dovolanie zatiaľ nepodal.

Ústavný súd opäť poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Iba za predpokladu, že sťažovateľ využil všetky jemu dostupné právne prostriedky ochrany svojho základného práva v systéme všeobecného súdnictva a nebol s ich uplatnením úspešný, je splnená podmienka prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Sťažovateľ pritom nemá na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd.

Z právnej úpravy trestného konania vyplýva, že dovolanie je pre sťažovateľa dostupný opravný prostriedok, ktorého uplatnením sa môže domáhať preskúmania

zákonosti právoplatného rozhodnutia, ako aj konania, ktoré rozhodnutiu predchádzalo, na základe námietok subsumovateľných pod niektorý z dovolacích dôvodov. Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd. Ústavný súd v rámci svojej právomoci nemôže autoritatívne rozhodnúť o tom, či sťažovateľove tvrdenia v skutočnosti splňajú, alebo nespĺňajú dôvody dovolania v zmysle § 371 ods. 1 Trestného poriadku, pretože príslušným súdom na ich posúdenie je Najvyšší súd Slovenskej republiky. Ústavný súd však tiež musí rešpektovať ústavný príkaz vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy a svoju právomoc uplatňovať v súlade s ústavným princípom subsidiarity, a teda až po tom, ako námietky sťažovateľa posúdi príslušný všeobecný súd.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd v záujme právnej istoty sťažovateľa poukazuje na svoje predchádzajúce rozhodnutia (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010, III. ÚS 142/2012), v ktorých vyslovil, že lehota na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú. V prípade, ak by dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, nemožno sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť (porovnaj k tomu aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. novembra 2007 vo veci Soffer proti Českej republike, sťažnosť č. 31419/04, alebo rozsudok z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, a jeho body 51, 53, 54).

Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť v časti smerujúcej proti okresnému súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a v časti smerujúcej proti krajskému súdu podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2013